

LA BELLESA COM A ARMA POLÍTICA

Tres en un: jazzman, escriptor i activista (una conversació amb Gilad Atzmon)

Manuel Talens
Memoria
19-12-2005
www.rebellion.org

L'autopista espanyola AP7 en sentit nord sol ser fluida i fàcil de transitar, però el passat 27 d'agost va posar a prova la meva paciència, perquè tenia una cita als Pirineus francesos amb Gilad Atzmon i l'estampida de veterans europeus que tornaven als seus països va multiplicar el tràfic de tal manera que enlloc d'arribar a les dues de la tarda li vaig estrènyer la mà després de la posta del sol. Per sort, m'havia esperat.

Nascut a Israel, Gilad Atzmon es va educar en el judaisme laic. Va fer el servei militar obligatori durant la guerra del Líban (1982), una experiència que el va tornar molt escèptic sobre el sionisme i sobre la política israeliana. Deu anys després va abandonar el seu país natal sense bitllet de retorn. Al Regne Unit va estudiar Filosofia, però després de graduar-se va escollir la música enlloc d'una carrera acadèmica. Viu a Londres i es considera un exiliat.

Fins el moment del nostre encontre ens només ens coneixíem a través de breus missatges de correu electrònic, des del dia en que vaig començar a traduir a l'espanyol alguns dels articles que publica sense parar a la seva pàgina web (www.gilad.co.uk) contra els Aparells Institucionals de l'Estat d'Israel. Sempre m'ha impressionat per la forma intel·lectualment estructurada amb la que sol criticar el que considera política racista del sionisme i ha posat el seu art al servei d'una causa: l'alliberament del poble palestí. Si he mencionat l'art és perquè Atzmon és, per damunt de qualsevol altra cosa, un artista que utilitza els seus molts instruments (el saxo, el clarinet, la flauta... i l'ordinador portàtil) per interpretar música, escriure llibres i articles activistes. El seu anterior disc, EXILE, va rebre al 2003 el Premi de la BBC al "Millor Àlbum de Jazz de l'Any" i ara acaba de treure'n un de nou, musiK, ambdós gravats amb el seu propi grup, una banda multiètnica denominada The Orient House Ensemble. També ha publicat dues novel·les, traduïdes a disset llengües (A Guide to the Perplexed [en castellà, Guia de perplejos, Editorial Planeta, 2003] i My One and Only Love). El que segueix és una part de la llarga conversació que vam mantenir fins a separar-nos a la matinada, quan ell va seguir camí de Roma i jo vaig tornar en direcció al sud. Signe dels temps, la nostra xerrada va continuar més tard a través del xat.

Manuel Talens: Qui és vostè, senyor Atzmon?

Gilad Atzmon: Bona pregunta, probablement sóc l'últim en saber-ho. Assumeixo que sóc un músic de jazz convençut de que he de reinventar-me. Per això he de fer-me preguntes sobre mi mateix. Una bona pregunta per començar és qui puc ser. La major part dels

meus escrits i de la meua crítica del sionisme i de l'economia global s'alimenten de la meua tendència a entendre qui sóc i a posar-me a judici.

MT: Juguem al psicoanalista i al psicoanalitzat: dedueixo que si ha de reinventar-se és perquè no se sent feliç amb el que és. Digui'm, per favor, si li causa algun problema ser jueu.

GA: Sempre dic que les entrevistes m'estalvien els diners que podria gastar en psiquiatres. Crec que la necessitat de reinventar-se no és necessàriament una fuga. Més aviat és la recerca d'una essència autèntica. De fet, el procés de reinvençió adquireix el seu poder d'un clar assalt contra l'ego. Un comença funcionar quan deixa de pensar. En llenguatge lacanià podríem dir que "un és on no pensa". Pot ser que sembli curiós, però avui sé que va ser el meu amor pel jazz el que em va tornar cada cop més crític de la identitat jueva i del sionisme. Als divuit anys, quan allò lògic hagués estat convertir-me en un soldat supremacista jueu, em vaig enamorar de Coltrane i de Bird. Aleshores vaig comprendre que la cultura que m'inspira (afroamericana) no tenia res a veure amb la cultura per la que estava destinat a lluitar.

MT: Però això no respon a la meua pregunta, almenys no per l'objectiu que tinc en cartera. Deixi'm recordar-li que aquesta conversació es dirigirà en principi a un públic de lectors gentils -és a dir, no jueus- de parla hispana no necessàriament informats sobre la idiosincràsia del poble jueu. Necessito saber si se sent confortable sota la seva pell com a jueu -considerant el fet de que ningú escull els seus orígens-, i he de saber-ho perquè algunes de les meves preguntes s'ocuparan de qüestions tan delicades com l'antisemitisme i l'odi que alguns jueus suposadament es professen a sí mateixos. Li ho repeteixo: Li causa algun problema ser jueu?

GA: De cap manera, perquè no em considero jueu. Dit això, simpatitzo amb els jueus creients i amb qualsevol grup espiritual o fe religiosa, però molt menys amb la identitat laica jueva. Sostinc que un cop es desposseeix a la judeïtat del seu contingut espiritual, el que queda és simple racisme. Ja ho veu, no sóc ni jueu religiós ni laic, per això no puc considerar-me jueu.

MT: Vaja, no esperava una declaració tan directa. Per ser-li sincer, si acceptem el concepte semiòtic de que la llengua és el món interior en el que vivim, un món que no és mai neutre i que estructura la nostra manera de pensar, després d'haver-lo vist i escoltat parlar hebreu amb la seva dona i els seus fills em figurava que vostè se sentiria còmode -tot i que crític, sens dubte- dins de l'ambient lingüístic en el que va créixer. No oblidem que l'hebreu no és una lingua franca més o menys desnacionalitzada com l'anglès o l'espanyol, sinó la llengua ressuscitada dels jueus israelians. De forma que si el van educar com a jueu laic, però nega ser-ho ara, què és vostè, un home aculturat?

GA: De fet, em considero un palestí de llengua hebrea. La meua llengua és l'hebreu i la meua pàtria és Palestina. A diferència d'Israel, que és un aparell polític racista i nacionalista, Palestina és un troç de geografia. Palestina és autèntic i genuí i Israel és artificial i imposat. Sap, quan sento nostàlgia vaig a un restaurant libanès enlloc de un

israelià que serveixi falafel. Però no tinc inconvenient en confessar que he tractat d'assimilar-me a més d'un grup nacional o social i deixi'm dir-li que no em preocupa en absolut. El meu anglès és dolent i el meu accent descobreix el meu origen als pocs segons. He après a acceptar-ho. Vaig néixer i créixer en un lloc determinat i no puc fer res per evitar que sigui així. Però crec realment que la compassió i l'empatia són qualitats humanistes universals. Per mi, alliberar-me d'allò jueu és convertir-me en un ésser capaç de sentir empatia. Aquest és el meu objectiu i gaudeixo de l'itinerari.

MT: Digui'm per què argumenta que la judeïtat laica és una forma de racisme. Hi ha tants milions de persones honrades d'origen jueu que no són religioses en absolut i que, tot i així, se senten i es consideren jueves que una afirmació com aquesta em sorprèn. Pot explicar-la? I al mateix temps no oblidis aclarir amb paraules senzilles què és el sionisme: tingui present que vostè està dialogant amb gentils occidentals, els gens culturals dels quals són cristians i que sovint se senten perduts davant nocions com el sionisme, el semitisme o els seus antònims antisionisme i antisemitisme.

GA: D'acord, ho aclariré. No és l'origen jueu el que fa que un sigui racista; el que pot fer-ho és més aviat l'acceptació d'una identitat jueva laica. Com he dit abans, un cop que li sostraus el contingut religiós a allò jueu només ens queda el concepte de sang jueva. De fet, el sionisme és una percepció nacionalista que equipara allò jueu amb la raça enlloc de amb una fe religiosa. Com a tal, el sionisme és la creença de que Sión (Palestina) és la pàtria nacional del poble jueu. Aquesta estranya creència es basa en una promesa bíblica. En altres paraules, els sionistes transformen el text espiritual (la Bíblia) en un acte notarial. Però aleshores ens hem de preguntar qui és el poble jueu. Des d'una perspectiva sionista, els jueus són de raça jueva. De fet, el sionisme precedeix al nazisme. Els primers sionistes parlaven de sang jueva i d'eugenèsia racial quan Hitler encara estava en bolquers. El problema és que mentre que el sionisme es va iniciar com un moviment polític esotèric marginal i va ser summament criticat per la major part de l'escola de pensaments ideològics i religiosos jueus, ara és la veu oficial del poble jueu. Tendeixo a argumentar que molts jueus, i això inclou inclús als suposats "jueus antisionistes", de fet no són altra cosa que criptosionistes.

En un dels meus últims textos (www.gilad.co.uk/html%20files/3rd.html) afirmo que els qui es denominen jueus poden dividir-se en tres categories principals: 1. Els que practiquen el judaisme; 2. Els que es consideren com a éssers humans d'origen jueu i 3. Els que situen la seva judeïtat per davant de totes les seves altres característiques. Òbviament, no tinc cap dificultat amb les dues primeres categories, però la tercera és bastant problemàtica. La tercera inclou, per exemple, a un jueu que viu a Estats Units (enlloc d'un estadounidenc d'origen jueu), a un jueu que toca el saxo (enlloc d'un saxofonista de pares jueus), a un jueu antisionista (enlloc d'un antisionista d'ascendència jueva). Pel jueu de la tercera categoria, la pertinença racial és una qualitat primària i aquesta és, de fet, la pròpia essència del sionisme. Per això, néixer jueu és quelcom innocent, però ser jueu no ho és necessàriament. Tot depèn de la categoria en la que un s'inclouï. A no ser que es pertanyi a les dues primeres categories, no s'és necessàriament innocent.

MT: Perdoni la meua obstinació, però vull que vostè sigui summament precís. Per mi, aquest "no s'és necessàriament innocent" que acaba de mencionar suggereix que és possible pertànyer a la tercera categoria sense ser un racista. És això el que

ha volgut dir?

GA: Només perquè estic tractant de ser cortès.

MT: Insisteixo: Està disposat a acceptar que aquests jueus antisionistes que, segons vostè, són criptosionistes, és a dir, sionistes ocults, poden ser éssers humans meravellosos, en absolut racistes?

GA: Veurà, tots som “racialment conscients”, però ser racista és quelcom molt diferent. Seré molt clar en aquest punt. Ser un jueu laic i considerar que la pròpia juevitat constitueix una qualitat primària és una clara manifestació d'una tendència racista. Molts dels jueus antisionistes simplement no són conscients dels problemes que comporta la seva orientació racial. Aquesta és la raó per la que he intentat dialogar amb ells i fer-los comprendre l'error del seu concepte racial. Els demano que oblidin la seva orientació antisionista exclusivament racial i s'uneixin a un moviment universal. També s'ha de dir que molts jueus ho comprenen per sí mateixos. El meu argument és que si el sionisme és quelcom categòricament erroni, la pertinença racial o ètnica d'algú és irrellevant.

MT: Si ho he entès bé, les seves fletxes retòriques només van dirigides contra alguns individus jueus (més expressament, contra alguns individus jueus que pertanyen a la tercera categoria), no contra el poble jueu com a grup.

GA: La resposta és sí, jo no procedeix a una crítica de grup, perquè els jueus no són ni un grup ni un “poble”. I, tot i així, és molt important mencionar que la tercera categoria no només està constituïda per un grupat d'individus esporàdics. En termes pràctics, la tercera categoria forma una identitat molt sòlida amb un clar objectiu global. Així mateix afirmo que dins de la tercera categoria és possible trobar polaritats polítiques i inclús oposicions metafísiques. En ella hi ha colons sionistes radicals de Brooklyn així com marxistes revolucionaris jueus de Londres. No podem criticar als jueus com a grup perquè no formen un poble, una continuïtat racial ni tampoc una entitat ètnica o cultural. Les diferències culturals entre els jueus sefardites i asquenazis són manifestes, però la cosa arriba encara més lluny. Els antropòlegs ens diran que els jueus són una raça: de fet, els estudis genètics han demostrat recentment que mentre que els jueus sefardites i els palestins comparteixen un origen canaanita comú, els asquenazis o almenys la gran majoria d'ells no tenen res a veure amb Canaan...

MT: Perdoni, però alguns lectors podrien perdre's si no torna als conceptes bàsics i els explica la diferència entre jueus sefardites i jueus asquenazis.

GA: Des del punt de vista tradicional, els jueus sefardites (Sefarad significa Espanya en hebreu) són d'origen oriental (Pròxim Orient, Balcans, Aràbia, etc.). Els jueus asquenazis són en gran part d'origen europeu. Però novament la cosa es complica lleugerament, perquè molts de nosaltres sabem que els asquenazis són de fet kazaris. Els seus avantpassats es convertiren al judaisme entorn al segle IX. Dita realitat és bastant molesta pels sionistes, perquè si això és així, aleshores per la major part dels jueus asquenazis la seva “pàtria” original és la terra de l'antic regne de Kazar (situat en algun lloc entre el Mar Caspi i el Mar Negre). No tenen res a veure amb Palestina. De fet, és una qüestió molt interessant. Jo tendeix a creure que tots els asquenazis són kazaris. Fa

temps Marcel Charbonnier em va enviar un assaig acadèmic que havia traduït sobre l'origen del yiddish, la llengua dels jueus centre-europeus. Segons aquell assaig, l'estructura gramatical del yiddish és similar a la del kazari. Però la veritat és que no vull insistir en això, perquè estic lluny de ser un expert.

MT: Només per curiositat, és vostè d'origen asquenazi?

GA: El meu pare és sens dubte un jueu asquenazi, així que probablement sóc d'origen kazari.

MT: Bé, continuí, per favor.

GA: Però tot i que els jueus no constitueixen una raça, els de la tercera categoria estan racialment motivats. Jo estic en contra de la motivació racial. Vostè, que coneix bé els meus escrits, sap que sóc l'últim en jutjar a la gent per la seva pertinença racial, de fet estic totalment contra dita orientació. No hi ha una sola referència racial en cap dels meus escrits crítics. A la pràctica, la meua crítica dels jueus i de la judeïtat es centra en la identitat de la tercera categoria. Els sionistes òbviament es troben al mateix centre de la percepció supremacista i els "jueus antisionistes" només una mica més avall.

MT: M'alegro de que hagi clarificat això, perquè des de la meua perplexa perspectiva de gentil no acabo d'entendre que a vostè, Gilad Atzmon -un ésser humà d'origen jueu segons les seves pròpies paraules, que confessa la seva simpatia pels jueus religiosos i que avorreix el racisme- l'acusin agrement els sionistes i alguns defensors a ultrança d'Israel de ser un racista, un antisemita i un jueu que s'odia a sí mateix. Quin sentit té això? No serà que estem davant una guerra de propaganda que utilitza la paraula racista deliberadament amputada del seu significat semàntic original?

GA: Per suposat, és quelcom deliberat que duen a terme amb suma intel·ligència. La identitat contemporània jueva es compon de tres elements principals: religiós, nacionalista i racista. Els sionistes estan interessats en que els tres elements es mantinguin el més confosos entre sí que sigui possible, la qual cosa és un frau intel·lectual. Si un ataca la seva política nacionalista ells l'acusen de ser un racista, si ataca les seves tendències racistes diuen que tot es deu a la seva religió innocent. El meu model de la tercera categoria estableix una plataforma per atacar el sionisme i la judeïtat com a visió tribal del món, exclusiva i supremacista.

MT: Ara li faré dues preguntes curtes per tancar aquest tema i situar definitivament la seva posició. Per favor, contesti sols sí o no. És vostè un antisemita?

GA: No, sens dubte que no. La meua tesis és que un cop que Israel es va establir explícitament com l'Estat del poble jueu a costa dels palestins nadius, qualsevol acció de guerra realitzada contra els jueus pot entendre's en termes de "lluita política". Això no vol dir que tal acte sigui legítim.

MT: És vostè antisionista?

GA: Sí, clar. Però tendeixo a ampliar la definició de sionisme. Per mi, cada jueu de la tercera categoria és un sionista o un criptosionista. La meva opció representa un seriós desafiament a la identitat jueva. He llegit moltes coses escrites sobre mi, però mai m'he trobat amb un argument contrari que se sostingui dempeus. Començo a preguntar-me si no serà que no existeixen tals arguments. I si no hi són, que és el més probable, no tindrè molt més a dir sobre l'assumpte. Pot ser que aleshores em dediqui a escriure sobre flors i ocellets.

MT: Mentre investigava sobre vostè per aquesta entrevista em vaig topar per casualitat amb una increïble pàgina web sionista que inclou el que ells denominen una llista de la merda (shit list, acrònim format per les paraules angleses “llista d'auto-odi o amenaça contra Israel”, <http://masada2000.org/list-A.html>), que de fet no és més que una llista negra pública “d'enemics”. Per suposat, vostè hi està inclòs amb una llarga diatriba. Moltes de les opinions que s'expressen allí són bastant ofensives i probablement punibles davant la llei, però deixant de banda les implicacions morals d'aquests inventaris malèvols o el perill físic que imposen sobre les vides de tantes persones, el que vull ressaltar aquí és que vostè es troba en companyia de varies persones a qui els gentils els professem un alt grau de respecte: Woody Allen, Noam Chomsky, Nadine Gordimer, Harold Pinter, Naomi Klein o inclús l'extraordinari poeta i humanista Natan Zach. Té alguna per comentar sobre això?

GA: Em sento molt feliç i honorat d'estar en una llista com aquesta. A més, penso que la llista de la merda és un meravellós aparador de les tàctiques que utilitza la tercera categoria de jueus contemporanis. Però allò absurd és que alguns activistes jueus de l'esquerra que estan inclosos en ella es dediquin a publicar llistes similars dels seus adversaris. El meu consell és que s'oblidin de la filosofia kosher i s'uneixin al moviment de solidaritat palestina local i global.

MT: Em permeto explicar pels lectors la paraula hebrea kosher. De fet, kosher fa al·lusió a les lleis dietètiques jueves i determina allò bo i allò dolent, el que està a dins i el que està a fora. Originalment significa genuí, connota tot el que es refereix als requisits de la llei jueva per la preparació dels aliments, però també s'utilitza com a sinònim d'allò jueu. Seguim:

Louis Althusser va utilitzar el concepte “d'Aparells Institucionals de l'Estat”, segons el qual qualsevol estat, a diferència dels pobles en general, sempre imposa i perpetua interessos particulars de classe mitjançant instruments repressius expressament creats a tal efecte, com són la policia, les lleis, el dret de recórrer a la violència o inclús matar, etc. Digueu-m' en primer lloc si vostè està d'acord amb aquesta noció marxista i, si és així, apliqueu-la a l'Estat d'Israel i faci algun comentari sobre on creu que se situa el centre de la política sionista.

GA: Novament, les coses són lleugerament més complicades quan es tracta d'Israel i la judeïtat. Estic d'acord amb Althusser. A la pràctica, Israel és un instrument polític que està allí per servir i recolzar l'hegemonia de l'èlit asquenazi. Això pot canviar en un futur proper. Un cop els jueus sefardites compreguin que la filosofia expansionista asquenazi va

trencar els seus llaços històrics amb els seus veïns àrabs, Israel podrà convertir-se en Palestina.

Vegem ara l'altra part de la seva pregunta. Ignoro on es troba el centre de la política sionista. Està en el ganivet de Sharon? Està a Wall Street? És tot l'entramat neoconservador una altra pràctica pragmàtica sionista global? Però crec que això no és l'important. Prefereixo imaginar el sionisme com una "xarxa d'operacions" en la que cada membre, i només ell, és totalment conscient de la seva funció. Si això és així, aleshores s'hauria de considerar que Israel i el sionisme són un aparell colonialista particular dins d'un moviment global molt major.

MT: Ara que he mencionat la globalització, digui'm què opina sobre els llaços estrets, quasi conjugals, de l'Estat d'Israel amb el programa imperial d'Estats Units i no s'oblidi d'analitzar des de la seva pròpia perspectiva el paper que juga en tals llaços l'esquerra institucional israeliana.

GA: Al principi Israel havia de servir als interessos globalitzats estadunidencs i anglesos. Òbviament, això ja no és així. Estats Units ara lluita (amb poc èxit) contra els últims bastions de resistència àrab (al colonialisme sionista). Pel que fa al paper de l'esquerra israeliana dins d'aquest canallesc assumpte global suggereixo que siguem bastant cautelosos. Tradicionalment, l'esquerra israeliana es va associar amb el Partit Demòcrata estadunidenc. Als anys vuitanta el Likud va crear un llaç molt fort amb els republicans radicals de dreta. Aquesta associació ara és tan sòlida que els soldats ianquis estan disposats a morir per interessos estratègics israelians (per exemple, la invasió d'Iraq). Però si vostè insisteix en parlar d'esquerra institucional israeliana hauré d'assegurar-li que, de fet, l'esquerra israeliana no és més que una entitat verbal. No hi ha res a sota. La raó és molt senzilla. Si Israel és l'Estat del poble jueu, aleshores qualsevol pensament d'esquerra dins d'un entorn polític nacionalista d'aquest caire ha d'entendre's com "nacionalsocialisme jueu" (estic segur de que li sona). Dit això, hi ha uns pocs esquerranosos a Palestina d'origen jueu. Tothom sap que mai es definiran a sí mateixos com a israelians o sionistes d'esquerra, sinó més aviat com a "palestins de llengua hebrea", "palestins jueus" o quelcom per l'estil.

MT: A vostè l'han acusat de moltes coses a la xarxa, però potser els dos càrrecs més seriosos són la negació de l'Holocaust i la incitació a la crema de sinagogues, ambdues coses punibles per la llei. Té quelcom a replicar?

GA: Crec que vostè mateix ho ha dit. Tot i que aquestes acusacions són punibles per la llei, mai he passat per una comissaria... Òbviament, es tracta d'acusacions buides que estan allí per servir una causa política específica, principalment dins de la comunitat de la tercera categoria. En cas de que li interessi, li donaré una direcció d'internet en la que hi ha una llista parcial de les mentides que s'han dit sobre mi, seguida de les meves respostes: www.gilad.co.uk/html%20files/1001lies.html.

Però vostè està en el seu dret d'exigir-me que sigui més específic. Mentre que l'acusació d'incitacions a la crema de sinagogues és una mentida indignant, la meva posició sobre l'Holocaust és més complicada. Jo no nego l'Holocaust o el judeocidi nazi. Només insisteixo en que tan l'Holocaust com la Segona Guerra Mundial haurien de tractar-se com un esdeveniment històric més que com un mite religiós. La història de la Segona

Guerra Mundial i l'Holocaust està plena de discrepàncies i contradiccions. Hi ha preguntes importants que encara estan per contestar. Per què els estatunidencs no van bombardejar Auschwitz? Per què van esperar fins a juny de 1944 abans de desembarcar a les platges de Normandia? No va ser només perquè Stalin avançava a l'Europa central? Per què els aliats van bombardejar ciutats alemanyes enlloc d'instal·lacions logístiques i objectius militars? No seria perquè no desitjaven impedir que l'exèrcit de Hitler s'enfrontés a Stalin? Per què els estatunidencs van llançar bombes atòmiques sobre Hiroshima i Nagasaki? No va ser perquè els rojos acabaven de declarar la guerra contra el Japó i haguessin pogut interferir amb la política que tenien prevista al Pacífic? Està clar que un escrutini històric de la Segona Guerra Mundial revelaria el fet de que des de la perspectiva angloestadounidenca, Stalin era l'autèntic enemic enlloc de Hitler. El discurs de l'Holocaust està aquí per ocultar aquesta interpretació bastant convincent.

La pregunta fonamental que s'ha de plantejar-se és per què a ningú se li permet tractar aquest capítol històric aplicant mètodes acadèmics. La resposta és molt senzilla. Avui en dia la major part dels jueus, els estatunidencs i els anglesos consideren l'Holocaust com la nova religió occidental.

MT: Vol dir com un dogma, un principi considerat indiscutible?

GA: Sí, però l'Holocaust és més que només un simple dogma religiós. El que converteix a qualsevol religió en article de fe és l'acceptació d'un relat no realista. La fe és el resultat d'una acceptació cega d'allò sobrenatural. La força de la religió de l'Holocaust es deu al seu caràcter no realista. El discurs de l'Holocaust està estructurat com un malson: és la metamorfosis d'un home que es converteix en màquina de matar. Dit això, si acceptem que l'Holocaust és la nova religió liberal angloestadounidenca també hauríem de permetre que la gent no cregués en ella. Però d'alguna manera som molt menys comprensius amb els que no creuen en la religió de l'Holocaust. Aquesta falta de fe ha entrat inclús en el Codi Penal d'alguns països, la qual cosa és un fet que reforça la profunda intenció política d'aquest dogma artificialment sacralitzat des de dalt: el fet de no creure en l'Holocaust és avui un delictes punible per la llei.

MT: Sap, la criminalització de l'absència de fe em resulta familiar. L'Església catòlica està plena de dogmes curiosos, com el de la Santíssima Trinitat o el de la virginitat de Maria tot i la seva maternitat i fa uns pocs segles a un el podien cremar a la foguera per no creure en ells.

GA: Sí. Com més fantàstic és el relat més profunda és la fe. El valor de veritat de l'esdeveniment perd la seva rellevància, ja que a ningú li importa en absolut si Maria era verge o si l'episodi bíblic de Moisès i l'arbust ardent són fets històrics reals. Creure és acceptar cegament. I, tot i així, la religió sempre té un propòsit: la religió de l'Holocaust està aquí com a nucli del discurs democràtic liberal. La seva funció és mantenir el vincle entre el colonialisme sionista i l'expansionisme occidental. En altres paraules, la validesa de l'Holocaust com a esdeveniment històric perd la seva importància. Aquí és exactament on jo interfereixo. No sóc historiador i no discutiré la qüestió històrica de si hi va haver 6 milions o 2,5 milions de víctimes jueves. Per a mi aquesta qüestió aritmètica és poc pertinent, per no dir estúpida, perquè l'assassinat és sempre assassinat, tan si es mata a una persona com a moltes. En canvi jo mantindria que inclús si s'hagués assassinat "només" uns milers de jueus o gitanos degut al seu origen ètnic o a la seva sang impura,

el fet és el suficientment tràgic com per establir un capítol històric traumàtic principal. La qüestió segueix dempeus: què és el que transforma un discurs històric en una religió?

Se m'ocorre una resposta: els palestins, per exemple, són les últimes víctimes de Hitler. El fet de que estiguin vivint en campaments de refugiats des de fa quasi sis dècades és el resultat directe del judeocidi nazi, perquè el sionisme va establir l'Estat d'Israel en el seu territori com a conseqüència de l'Holocaust. Per això, jo diria que la història de la Segona Guerra Mundial els pertany als palestins tan com als jueus o als demés. Però aquí és exactament on comença el problema. Un cop que l'Holocaust es converteix en una religió deixa de ser un capítol històric. Els jueus són les víctimes supremes i els palestins només són víctimes de segona categoria, és a dir, "víctimes de víctimes". Un cop que l'Holocaust es converteix en una religió, a ningú se li permet remenar en el que hi ha a sota. Tendeixo a creure que el discurs oficial de l'Holocaust és en realitat una creació dels angloestadunidencs victoriosos. I està aquí per servir als seu autèntic propòsit. Estic d'acord amb molts historiadors en que la indústria ritual de les víctimes jueves va començar a partir de 1967 i que els amos van decidir que l'Holocaust ha d'estar al servei del colonialisme occidental.

MT: I què me'n diu de Hitler?

GA: En cap cas això significa que Hitler era innocent. Hitler era sens dubte un assassí despietat, però no va ser l'únic. Jo atribueixo una part important de la culpa als estadunidencs. Els mateixos que arrasaren Dresde i Hamburg liquidaren als habitants d'Hiroshima i Nagasaki. No sorprèn en absolut que siguin els mateixos que deixaren dos milions de morts a Vietnam i que devasten Amèrica Llatina des de fa sis dècades. I tampoc que els qui ajudaren als israelians a tancar a 1,3 milions de palestins a la franja de Gaza siguin els mateixos que ara destrueixen Bagdad, Faluya, Mosul i Tikrit. I, per si fos poc, han sigut els mateixos que fa només unes setmanes no es van precipitar per ajudar als negres pobres de Nova Orleans. Estats Units és sens dubte una mala notícia. Francament, ja ni tan sols és notícia. Per dir-ho en poques paraules, si aspirem a un món millor haurem de reescriure la història del segle XX. Més val que exigim que s'aturi aquesta matança en nom de la "llibertat" i la "democràcia". És el nostre deure examinar la nostra pròpia història i posar-nos a revisar-la. És el nostre deure assegurar-nos de que el replantejament històric (revisionisme) trobi el seu camí en el centre del nostre discurs d'esquerra. Jo afirmo que la història oficial de la Segona Guerra Mundial està aquí per ocultar alguns crims capitals a una escala sorprenent. Hitler va ser derrotat fa seixanta anys. Estats Units va guanyar aquella guerra sagnant, però des d'aleshores no ha deixat de llançar bombes sobre civils innocents. Per alliberar-nos hem de reorganitzar el segle XX i com més aviat ho fem, millor. I si l'Holocaust és ara oficialment un esdeveniment ex històric, si és una mera religió, aleshores insisteixo en que es permeti tractar-lo teològicament. De fet, això és el que jo faig.

MT: Quin és el seu pla ideal per una justa resolució d'aquest aparentment interminable conflicte israelopalestí?

GA: Només és possible una sortida, a saber, "un Estat únic". Com vostè probablement ja sap, no crec en una solució pacífica, és a dir, la pau entre Israel i els palestins. Aquesta sortida no resol la causa palestina, és a dir, "el dret a tornar a la seva terra", però en realitat és molt més profunda. La noció de pau és totalment estranya a la psique hebreaica. Sharon ha dit últimament que Israel vol al pau (shalom), però insisteix en "determinar els

seus termes i condicions". Està clar que per Sharon la pau és una decisió pragmàtica, producte d'una reflexió més que d'una conformitat amb el concepte de compassió i reconciliació. La declaració de Sharon revela un important xoc cultural judeocristià. Basicament, la diferència entre els jueus i els cristians podria resumir-se en una frase: els cristians són jueus que estimen el seu pròxim. La pregunta que s'ha de fer és si això és cert. Però una cosa està clara, el pensament occidental valora la compassió i l'amor a l'Altre, i aquesta és la raó per la que els jueus mai han pogut integrar-se de manera massiva en l'ambient cultural occidental. La judeïtat és una celebració de la negació. Els jueus (sobretot els asquenazis) sempre s'han tancat a sí mateixos entre els murs d'un ghetto. Per això no sorprèn que ara apliquin la mateixa tàctica del mur a Israel. Aquesta classe d'identitat aïllacionista mai pot recolzar l'autèntica pau.

Inclús dins dels cercles polítics de la classe obrera, els jueus van organitzar cèl·lules separatistes (com el Bund a l'interior dels soviets i altres organitzacions esquerranoses exclusivament jueves). Això fa que una solució pacífica sigui inconcebible. Per tant, per assolir qualsevol forma de reconciliació entre els dos pobles, primer s'ha de derrotar a la identitat hebrea i aquesta derrota s'aconseguirà principalment des de l'interior d'aquesta. Hem d'ajudar als israelians a desionitzar-se. Eventualment, un cop aconseguit això haurem d'assegurar-nos de no oblidar desionitzar-nos nosaltres mateixos... i aquí em refereixo principalment a la Gran Bretanya de Blair i a Estats Units. Jo diria que la desionització de Palestina és un element clau en el procés del nostre alliberament global.

MT: La identitat aïllacionista que acaba de descriure m'ha recordat el mur que han construït, però l'excusa oficial per aquest és que han de defensar-se del terrorisme.

GA: El fet d'anomenar terrorisme a un acte de "lluita per la llibertat" és simptomàtic del nou discurs occidental sionificat. Òbviament això s'aplica a Israel, però també als estatunidencs i als britànics. Està clar que els iraquians tenen dret a enfrontar-se a les forces estrangeres invasores, de la mateixa forma que els palestins tenen el deure moral de lluitar per l'alliberament del seu territori.

MT: Ara que ha mencionat la lluita per l'alliberament, què opina de l'ètica que engloba a la creació d'Israel al 1948 per part de les Nacions Unides en un territori ja habitat pels palestins? I de la posterior expulsió d'aproximadament 750.000 d'aquests?

GA: La creació d'Israel i l'expulsió dels palestins del seu territori susciten una nova pregunta. Com van poder els jueus cometre una atrocitat de tal calibre només tres anys després del final de la Segona Guerra Mundial? Es tracta d'una pregunta molt pertinent i sento dir que ningú fins ara l'ha respost amb claredat. Se m'ocorren dues possibilitats per la resposta: 1) Els homes o les dones hebraïques estan lluny de ser éssers humans capaços de sentir empatia. Per ells el dolor dels demés manca de significat. Això podria ser el resultat del codi supremacista judaic. També podria explicar el fet de que després de seixanta anys d'opressió israeliana no hi hagi hagut ni una sola veu sionista que s'hagi alçat per expressar qualsevol forma d'arrepentiment per aquest pecat original mencionat abans. 2) Els homes i les dones hebraïques de 1948 estaven lluny de ser jueus traumatitzats. En altres paraules, per ells l'Holocaust no era encara un esdeveniment principal. Tal com en l'actualitat ens ensenyen Segev i Finkelstein, es van necessitar molts anys perquè els jueus interioritzessin i li donessin forma al discurs col·lectiu de

l'Holocaust, per no mencionar el trauma. Com sembla, el sabra de 1948 (és a dir, l'israelià que havia nascut allí) menyspreava al jueu de la diàspora. Els palestins van ajudar al sabra a redimir-se de la humiliació que li havia imposat la imatge dèbil i desesperada del jueu indefens de la diàspora. Aquest model psicològic és fonamental per entendre la política israeliana. El fet de matar àrabs sempre uneix als israelians entorn als seus líders.

MT: Durant els últims anys els mitjans convencionals de comunicació d'Espanya han publicitat l'experiència de Barenboim-Said, a la que qualifiquen d'instrument musical per la pau: la West Eastern Divan Orchestra, integrada per joves músics israelians i palestins, la seu de la qual està a Sevilla. Tot i que no m'oposo de cap manera al que pugui portar harmonia social a qualsevol lloc, no deixa de sorprendre'm que mentre Barenboim dirigeix als seus pupils en auditoris europeus davant de públics extasiats, a la franja de Gaza o a Tel Aviv les bombes segueixen explotant. D'alguna manera aquesta impotència em recorda la vella pertinença de l'Església catòlica, que envia missioners a fer caritat (la qual cosa és digne d'elogi, doncs aquests duen a terme un magnífic treball humanitari que d'altre manera ningú faria), però no s'enfronten a l'autèntic problema, la injustícia política i econòmica del món, i molt menys, als causants de dita injustícia. No li sembla que tals actituds dirigeixen ingènuament l'atenció cap a allò anecdòtic i mantenen l'status quo? Què opina del treball de Barenboim com a “missioner” de la pau des de dins del sionisme?

GA: Estic d'acord amb vostè fins a cert punt, i, per si fos poc, amb freqüència critico a Barenboim per ser sionista i per propagar el missatge del sionisme. I, tot i així, crec que Barenboim està fent un gran treball. En primer lloc, creua la línia divisòria. En segon, els dona als músics joves de la regió la oportunitat de treballar amb un geni absolut de la música (el propi Barenboim). Però el més important és que se les arregla per irritar als israelians i posa al descobert la seva actitud reaccionària. Només ha de pensar en Barenboim convertit en persona non grata per haver interpretat a Wagner a Jerusalem. No és meravellós? Crec que Barenboim il·lumina els racons més patètics de la psique jueva. Per això mantinc que si tenim en compte els diferents aspectes de l'activitat de Barenboim, la seva contribució al moviment de solidaritat amb Palestina és més que positiu.

Però si he de respondre a la seva pregunta, està clar que Barenboim no pot evitar que els israelians llancin bombes. Ser israelià és endinssar-se en una negociació homicida, doncs pels israelians, i en certa manera, pel jueu postalmúdic, ser és odiar. El dia que els israelians deixin de llançar bombes i d'odi al món deixaran de ser israelians per convertir-se en “palestins de llengua hebrea”. Li asseguro que això passarà, és un canvi demogràfic inevitable. Els qui recolzem a Palestina només tenim un deure, que és ajudar als palestins a sobreviure durant els propers vint anys. Hem d'aturar la neteja ètnica que està àmpliament en marxa. Hem de dur l'esperança als carrers palestins. El nostre deure és desemmascarar als israelians i els seus plans sionistes. També podem pressionar als polítics i a la societat d'Israel. Això és el que està fent Barenboim. Aquest home ofereix esperança a través de la bellesa, perquè la bellesa és la seva arma i crec que la utilitza a la perfecció.

No és fàcil ser jueu i ajudar als palestins, perquè un cau d'immediat en la trampa sionista, es converteix en un bon jueu. Quan un és jueu està sempre atrapat en una doble moral, sempre surt guanyador. Sap, ser jueu és molt complex: si un es posa a favor dels drets

dels palestins el que fa és provar que els jueus són “grans humanistes”. Si es posa en contra dels palestins no és per maldat, sinó perquè un és una “víctima desesperada de dos mil anys de persecució sense fi i l'únic que vol és viure ne pau d'un (punyetera) vegada en la seva (punyetera) pàtria”. Com veu, si un accepta l'estandard jueu el que fa és permetre que guanyi el sionisme. Faci un el que faci és sempre a favor del sionisme, com àngel o com a víctima. Que no li quedi el menor dubte de que rebo una gran quantitat de metralla per posar al descobert aquesta complexitat. Aquesta és la raó per la que he abandonat per complet la identitat jueva. Sóc un ex jueu. La meva bondat o la meva maldat no tenen res a veure amb cap grup, sinó amb mi mateix (jo, meu). Però no puc exigir-li a ningú que faci com jo. Només puc suggerir, a Barenboim i a altres, que aquesta via pot ser interessant.

MT: Abans de passar a ocupar-nos de Gilad Atzomn com a músic i escriptor deixi'm recordar-li que Noam Chomsky, un home a qui suposo que vostè respecta, ha dit que el fet de discutir sobre la solució d'un Estat únic és quelcom “completament abstracte i no té cap relació amb quelcom ni tan sols imaginable avui” (www.zmag.org/content/showarticle.cfm?ItemID=5240). Val la pena entestar-se en seguir per aquest camí?

GA: Aquesta és exactament la raó per la que cada cop desconfio més de l'últim Chomsky. És ben sabut que es defineix com a sionista. Tot i que admirí la seva activitat anterior, jo diria que la opinió de Chomsky sobre el conflicte israelopalestí fa anys que va deixar de tenir importància.

I ara em centraré en lo altre: La solució d'un Estat únic no només no és abstracta en absolut, sinó que Sharon, en el seu recent gir sionista cap a l'esquerra, ha estat el suficientment intel·ligent com per comprendre el desastre demogràfic concret que els ve a sobre, degut a que els jueus ja no són majoritaris a les àrees controlades per Israel. Aquesta és la filosofia que s'amaga rere la recent retirada de la franja de Gaza. Els israelians saben que els dies de “l'Estat jueu” estan comptats. El fet de que Chomsky no aconsegueixi veure això és més que preocupant. Sap vostè, és molt curiós: mentre que els sionistes de l'ala dreta es dirigeixen cap a la solució d'un Estat únic, els de la denominada esquerra adopten el concepte radical nacionalista dels dos estats.

MT: Jo no sabia que Ariel Sharon era un esquerranós. Per favor, expliqui-ho.

GA: Per començar, Sharon es va criar al cor del sionisme laborista de l'agricultura, però deixem a part la història personal pel moment. Hi ha dues corrents ideològiques polítiques principals dins del moviment sionista: els ocells (esquerranosos) i els falcons (dretans). Els ocells creuen que els jueus tenen dret a una pàtria nacional a costa dels palestins. Històricament parlant, van ser els ocells els qui es van treure d'enmig ètnicament al 85% del poble palestí al 1948. Un cop que els ocells van aconseguir crear un raonable lebensraum pel poble jueu van estar disposats a aconseguir un “compromís” amb els palestins. Oslo és la materialització de la filosofia dels ocells sionistes. Peres i Rabin es van dirigir als palestins i “generosament” els van oferir aquests humiliants termes i condicions: “Nosaltres (els israelians) viurem a les terres i a les cases que vostès van deixar a Jafo, Haifa, Jerusalem, etc. I vostès (els palestins) es quedaran en els seus campaments de refugiats al desert o a la Diàspora”. Com pot veure's, els ocells sempre busquen la manera d'arribar a un compromís. El concepte de la solució de dos estats és

una clàssica tàctica dels ocells. Rebutja per complet la causa palestina (és a dir, el dret al retorn). Clarament, els ocells no volen viure entre àrabs, prefereixen erigir a Palestina un ghetto jueu a l'estil europeu. Per si alguns no ho recorden, la idea d'un mur de l'apartheid se li va ocórrer a Haim Ramon, que és un famós ocell dels laboristes.

La filosofia dels falcons és lleugerament diferent. Per un falcó l'important és la terra en sí mateixa. Ell o ella estan disposats a lluitar pel sagrat Eretz Yisrael, és a dir, la Terra d'Israel, segons la Bíblia. El falcó insisteix en redimir cada trosset de terra bíblica del "gran Israel". El falcó no està disposat al compromís. El falcó insisteix en que el dret a Sion es basa en la Bíblia. Pel falcó no existeix cap diferència entre Tel Aviv, Gaza o Cisjordània. Aquesta és la veritable raó per la que el paradigma sionista dels falcons va madurar més tard en el que ara es coneix com "sionisme mesiànic" (el moviment dels colons). Ni cal dir que el falcó contemporani obeiria a un rabí abans que a un polític laic. La lògica del falcó és simple i coherent: si Eretz Yisrael és de veritat un concepte diví, deixem que el manipuli un home religiós mesiànic enlloc d'un jueu ateu.

Durant tota la seva carrera política i militar aquest ferotge criminal de guerra ha coquetejat amb la filosofia dels falcons. Durant anys va ser el missatger polític del moviment dels colons. Però les coses han canviat recentment. Pel que es veu, Sharon es va canviar la jaqueta. La retirada de la franja de Gaza és, de fet, un gir polític de 180 graus per a Sharon. Ha tornat amb els seus autèntics companys, els ocells laboristes. S'ha adonat de que controlar un estat jueu amb una enorme majoria de palestins està condemnat al fracàs. Aquesta és la lògica que s'amaga rere la retirada de la franja de Gaza. Simplement ha trobat la manera de desfer-se de 1,3 milions de palestins i guanyar uns altres 5-7 anys en el cada cop major problema demogràfic al que s'enfronta. I per què va canviar d'opinió? Perquè, per a Sharon, Eretz Yisrael no és tan sagrat com pretén fer-nos creure. Sharon, el falcó sionista per antonomàsia, s'ha convertit en un ocell. No només és un ocell, sinó que l'ocell oficial Shimon Peres, sempre entusiasta a l'hora d'entrar al ganivet de Sharon, acaba de salvar-li tota la seva carrera política.

La moral d'aquesta saga política està molt clara. Si deixem a part el moviment dels colons, en la política israeliana la ideologia significa molt poc. L'esquerra no té res a veure amb l'esquerra i la dreta és dreta sempre que resulti pràctic.

MT: Disculpi la meva pregunta següent, però trobo bastant estrany que no li reconegui cap qualitat positiva a la societat israeliana.

GA: Per què diu això? Per damunt de tot crec que Israel és la quintaessència de la falta d'ètica i de la conducta humana.

MT: Podria estar d'acord amb vostè en que una democràcia que només serveix als jueus, però no a la resta de la població que viu dins de les seves fronteres, és una democràcia en certa manera coixa...

GA: És molt pitjor que això. És una democràcia que està allí no només per servir als seus ciutadans jueus, sinó als jueus del món sencer. Azmi Bishara, un valent i adorable universitari palestí, que a més és diputat a la Knesset israeliana, ha iniciat una campanya ("un Estat dels seus ciutadans") que s'oposa a dita lògica. Segons Bishara, Israel ha de convertir-se en una democràcia dels seus ciutadans i deixar de ser una mera colònia de

la judeïtat planetària. A Israel, un jueu estatunidenc de Brooklyn té més drets que un palestí nascut a Jerusalem Est. Com veu, aquesta és la realitat de la “democràcia jueva”.

MT: L'argument habitual és que els jueus gaudeixen de tots els avantatges que per lo general permeten les societats occidentals, és a dir, la llibertat d'opinió i la dissidència...

GA: La llibertat d'opinió aquí hi és per vehicular una imatge de pluralitat. Però aquesta falsa pluralitat s'aplica únicament als jueus. D'alguna manera, no s'aplica mai als universitaris, artistes o polítics palestins.

MT: Mai? Però si acaba de mencionar la opinió dissident de l'israelià palestí Azmi Bishara...

GA: Deixi'm afegir que a Azmi Bishara l'han desposseït de la seva immunitat parlamentària per ser qui és (un àrab) i per defensar el que defensa. Crec que això ho diu tot.

MT: Però des de l'exterior els gentils veuen que es tolera la oposició verbal i que els suposats “traïdors” poden viure i treballar dins d'Israel sense que els fiquin a la presó...

GA: Amic meu, sap vostè quants palestins estan empresonats en aquest moment en diferents camps de concentració i presons ordinàries israelianes? D'acord!, deixi'm dir-li que els sionistes són qualsevol cosa menys estúpids. Sabia vostè que el govern israelià controla un institut que es dedica a traduir la suposada literatura “esquerranosa” hebrea a llengües estrangeres? De fet, difon a Amos Oz i a Edgar Keret. És possible que li sembli estrany: un govern dretà israelià es dedica a traduir i a promoure a escriptors “d'esquerra”. Sap, ho fan per establir la falsa imatge d'un “estat jueu que busca la pau”. I no és que Oz o Keret tinguin alguna cosa a veure amb el pensament ideològic d'esquerres. No són més que típics coloms sionistes. Però l'establishment dretà israelià els promociona. Segons sembla, els falcons jueus s'han adonat de que la causa sionista es beneficia amb la imatge del jueu honorat. Com acabo de dir-li, els sionistes són qualsevol cosa menys estúpids, inclús es beneficien de les meves apel·lacions en pos de la seva desintegració. Els jueus dretans de la tercer categoria són ràpids com el llamp a l'hora d'oferir la llista de la dotzena de “jueus bons”. N'hi ha prou en que un ataqüi el poder jueu perquè ells li recordin als jueus humanistes i aleshores un s'adonà de que hi ha els Chomsky, Finkelstein, Leibovitch i assumeixo que el meu nom pot aparèixer en algun moment. Ja ho veu, el sionisme es beneficia dels seus opositors jueus. El repte està en com fer-li front a dita tàctica i aquesta és una altra de les raons per les que mai actuo ni com a ex israelià ni com un antic jueu.

MT: Parlem sobre el terrorisme en ambdues bandes. Tracti d'oblidar la seva opinió sobre Israel i pensi només com un ésser humà.

GA: Pot ser que aquest oblit em resulti massa difícil [somriu].

MT: Com se sentiria si fos un àrab i els soldats israelians amb ordres superiors de disparar a matar assassinen al seu fill durant una incursió armada? Com se sentiria si un suïcida palestí trossegés a la seva filla en un autobús?

GA: Amb tots els respectes, no vull entrar en la "política victimista". Està bastant clar fins a quin punt aquestes circumstàncies han de ser horribles, però tot i així crec que hem d'aprendre a distingir entre el sentiment personal i la crítica racional. Visc al Regne Unit des de fa més de deu anys. Estic criant als meus dos fills aquí, al Londres dels atacs amb bombes. I, tot i això, sóc molt conscient de que és Tony Blair qui ha convertit deliberadament als meus fills, a mi mateix i a tota la societat britànica en hostatges de la seva desastrosa, per no dir criminal decisió. He de dir-li que la majoria del poble britànic, i això inclou a la pròpia esposa del primer ministre, va comprendre immediatament després dels atacs del 7 de juliol que havia sigut la maleïda política de Blair el que va fer que aquelles bombes sagnants caiguessin sobre nosaltres. Estic tractant de dir-li que la gent és capaç de diferenciar entre el dolor personal i la raó que va provocar els atacs.

Si els sionistes s'esforcen per desdibuixar la distinció entre el dolor personal i el discurs racional no és per casualitat. Per poder mantenir el trauma jueu el dolor ha de suprimir qualsevol possibilitat de raonar. La raó està allí per proporcionar un argument explicatiu. Sap, un cop que el sionista compregués què és el que hi ha darrera del sofriment jueu, els jueus deixarien de ser víctimes per convertir-se en éssers humans ordinaris i responsables, capaços de sentir empatia. Mentre el dolor segueixi sent el centre del discurs jueu, l'Holocaust serà la història de mai acabar, amb protagonistes intercanviables. Hitler, després Stalin, Nasser, Arafat, Sadam, etc. N'hi ha prou en traçar una línia divisòria entre el dolor i la raó perquè un comenci a buscar la causalitat. Un estudia la seva pena en termes de causa i efecte i aleshores es pregunta si és una coincidència que tots aquests desastres els hi passin als jueus. És una coincidència que tants joves palestins hagin deixat d'aspirar a una vida millor? Ja que vol saber-ho, li diré que aquestes són les preguntes elementals que haurien de fer-se els israelians després d'un atac suïcida. Però per alguna raó no ho fan. Un cop que comencen a fer-se aquestes preguntes deixaran de ser israelians. Desionitzar a l'israelià és introduir la raó en el trauma.

MT: Tornaria a viure a Jerusalem o Tel Aviv si formessin part d'un nou estat constitucionalment net de qualsevol referència ètnica?

GA: No sé si hi viuria, però puc considerar una visita o inclús fer-hi un concert.

MT: Permeti'm que resumeixi el que dedueixo de les seves declaracions anteriors: Vostè és un ésser humà nascut de pares jueus, però considera que la judeïtat és només un aspecte secundari del seu Jo, no la noció principal que condueix la seva vida.

GA: Sap, això és quelcom més del que he dit. Assumeixo que si m'interessa allò jueu no és per casualitat. No actuo com a jueu ni sota cap bandera jueva. De totes maneres, continuï.

MT: Simpatitza amb les persones religioses, entre elles els jueus. No és antisemita,

sinó més aviat antisionista (no s'ha de confondre ambdós conceptes). Combat el sionisme com a ideologia racial que aïlla als seus membres i controla un estat que es basa en premisses racials. Defensa l'alliberament del poble palestí, el dret al retorn dels palestins que van ser expulsats de la seva terra després de la fundació de l'Estat d'Israel i la creació d'un nou estat, Palestina, on ambdós pobles viurien sense cap referència al seu origen ètnic. Vostè està convençut de que el sionisme és part integrant del colonialisme i l'imperialisme occidentals. Vaig bé?

GA: Sí.

MT: Al mateix temps vostè és un artista que ha de guanyar-se el pa a diari i sabem que en el món que ens ha tocat viure "l'art" està controlat pel capital (és a dir, cases discogràfiques, editorials, galeristes, etc.), la qual cosa significa que qualsevol artista que combati els fonaments del capitalisme occidental i que nedi sempre a contracorrent de la política dominant es converteix per decret en un pària. Vostè té problemes professionals degut a que el seu art és una arma estètica de destrucció massiva dirigida contra el "pensament únic" de les actuals democràcies neoliberals?

GA: Clar, jo podria tenir molt més èxit si decidís callar-me. Però deixi'm assegurar-li que ningú decideix ser un jazzman per diners. Ho fem per amor a la música i al seu contingut espiritual. Adoro el jazz i la meva música es beneficia del meu compromís social, almenys això és el que penso en aquest moment.

MT: Només conec els seus dos últims discos, EXILE i musiK. Des del primer tema d'EXILE m'impressionaren tan la sensualitat del seu so com les impetuoses escombrades que en ocasions els arranca als seus instruments, ja es tracti del clarinet o del saxofon. Abans ha mencionat que Coltrane i Bird (Charlie Parker) van canviar la seva vida, i de fet, el seu fraseig mostra la influència d'ambdós. Què és el jazz per vostè?

GA: El jazz és la llibertat en estat pur. És tan una crida a l'alliberació com un desafiament de les fronteres personals. Tocar jazz és buscar l'alliberació d'un mateix sabent que mai s'aconseguirà.

MT: La seva resposta ha encès una llumeneta en la meva memòria. Ha llegit el conte "El perseguidor"?

GA: No.

MT: No el coneix?

GA: No.

MT: És sobre Charlie Parker, tot i que el personatge de ficció s'anomena Johnny, un artista a la recerca de l'art. Li recomano vivament, estic segur que li encantarà. En

anglès es titula “The Pursuer” i el seu autor, l'argentí Julio Cortázar, va ser un dels millors contistes de tots els temps. Però siguem amb la seva poètica de la música. Fa uns anys vaig traduir un brillant assaig que vostè va escriure sobre el jazz com a activitat revolucionària. Podria repetir aquí algunes de les idees que aleshores va desenvolupar?

GA: Vaig dir que el jazz, en el seu estat més sublim, és de fet una forma artística revolucionària antiestadounidenca. Està clar que els artistes del jazz -i em refereixo principalment als del bop i el posbop- estaven implicats en la lluita dels negres pels drets civils entre el final dels anys quaranta i el final dels seixanta. El jazz aleshores era un crit de llibertat, i en sí mateix, un exercici en llibertat. Va ser aleshores quan el jazz era una música emotiva coherent.

Mentre que el jazz es feia enormement popular a Europa després de la guerra, a Estats Units als gegants del jazz encara se'ls perseguia prohibint que entressin en alguns clubs i a les sales de concerts per la porta principal. Sent com és la única forma artística original nascuda a Estats Units, el jazz es va convertir en un símbol del racisme i la opressió estadounidenca.

A finals dels seixanta, la elit ianqui va comprendre que el jazz pot ser útil com a vehicle de propaganda. Va ser aleshores quan es va convertir en “la veu d'Amèrica”. També va ser aleshores quan el jazz va deixar de ser una forma artística revolucionària i quan es va enviar de manera majoritària als estadounidencs negres a morir pels interessos globals ianquis a Vietnam.

La història del jazz és la història del menyspreu estadounidenc per la seva població negra. La sorprenent negligència de Bush després de l'huracà Katrina sols realça aquest argument. Nova Orleans, una de les grans capitals del jazz, va ser abandonada a la seva sort i es va ofegar juntament amb els seus habitants negres pobres. Qualsevol diria que Estats Units no ha après res. Una nació que es dedica a matar a diari a altres nacions no té més remei que girar-se d'esquenes algun dia contra el seu propi poble.

MT: Li donaré quatre noms, dos jazzmen i dos rockers: Bird, Chet Baker, Jimi Hendrix i Jim Morrison. Li inspiren alguna resposta?

GA: Per suposat. Bird va ser l'home que em va fer estimar el jazz, Chet em va ensenyar el que és l'amor, Hendrix és existencial i Morrison... probablement hauria de dedicar-li més temps.

MT: Li resumiré en poques paraules el que recordo del seu àlbum anterior, EXILE. S'inicia de manera bastant extraordinària amb “Dal'Ouna On The Return”, un diàleg entre el seu clarinet i la veu de la cantant palestina Reem Kelani sobre un inacabable fons de baix sostingut. Pura bellesa. D'acord amb la nota inclosa a l'àlbum, la segona cançó, “Al-Quds”, és una melodia israeliana que va arribar a ser molt popular entre els jueus durant la Guerra dels Sis Dies, tot i que té un truc: la seva lletra hebraica ha sigut substituïda per un poema àrab que expressa l'enyorança palestina per la seva pàtria perduda. La intenció política no pot ser més explícita: tots el pobles desposseïts comparteixen els mateixos sentiments i durant els passats seixanta anys els palestins han viscut exactament el mateix turment

que van sofrir els jueus durant dos mil·lennis.

“Ouz” explica la història dels insensibles colons sionistes que colonitzen de bon grat la terra palestina prèviament confiscada. Però la melodia que recordo més vividament és “Exile”, un tema instrumental de la tradició ladina, i no degut al meu amor pels ladins (jueus d'origen hispà que obstinadament han mantingut l'espanyol com a llengua durant els quatre segles passats, des de que els genocides Reis Catòlics els deportaren), sinó al ritme que utilitza el bateria Asaf Sirkis, que és exactament el mateix ritme de les processions religioses que se celebren durant la Setmana Santa a la meva Andalusia natal. D'alguna manera, “Exile” em va tornar a la meva primera infància. Cada cop que l'escoltava em deia que quanta raó havia tingut l'historiador Américo Castro al escriure que els espanyols som una barreja de cristians, moros i jueus! Se li ocorre algun comentari?

GA: Només que el seu poètic inventari del meu treball m'ha arribat al cor i li ho dic de veritat. És evident que em fascina molt més la cultura ladina que el klezmer, que és un robatori cultural asquenazi d'algunes músiques gitanes i de l'Europa de l'Est. Tot i que vaig arribar a dominar el klezmer mai se m'ocorrerà gravar-lo, perquè a diferència de la tranquil·la i emotiva música ladina el klezmer és sempre massa sorollós, mal interpretat i mancat de qualsevol delicadesa. Dit això, hi ha un músic sorprenent que ha aconseguit transformar-lo en una forma artística i òbviament em refereixo al mestre argentí del clarinet Giora Feidman. Des del punt de vista musical el klezmer és una música basicament gitana mal interpretada. És tan dolent que s'ha convertit en un estil. En canvi, la música ladina és una expressió poètica i autèntica. Si de veritat desitja gaudir la bellesa de la cultura jueva faci's un favor, apropi's el Dia de l'Expiació a una sinagoga sefardita i escolti l'antiga música andalusa. És la bellesa en estat pur.

MT: Coneix el flamenc?

GA: Clar.

MT: L'inspira?

GA: No forma part del nucli de la meva inspiració, però deixi'm dir-li que per mi la música ja no està dividida en compartiments. La música és només música. Aquests compartiments, el flamenc, el jazz, el pop, el tango, el drum'n'bass, el world, la música llatina, el rock i així successivament, estan aquí per servir a la indústria de la música.

MT: musiK, el seu últim àlbum, inclou un tango lent (“Jove, formosa i trista”, òbviament cantada en espanyol per l'argentí Guillermo Rozenthuler, suposo que un altre “ésser humà de pares jueus”)...

GA: Clar, tots els jueus amb els que em porto bé i als que estimo són de la primera i de la segona categories.

MT: ...després un curiós pupurri (“Re-arranging the 20th Century”, amb un tribut a Charlie Parker per part de Robert Wyatt) i un impressionant tema instrumental

(“Liberating the American People”). La seva concepció és més universal que l'àlbum anterior i per mi això confirma que la seva evolució política i artística l'ha dut a un enteniment més global dels problemes locals. Si a més tenim en compte les paraules que vostè firma sobre la connotació de la paraula musiK (músiKa, amb K majúscula enlloc d'una c) com a música desprovista del seu valor de mercat, la intenció política esquerranosa de l'artefacte final és bastant evident, però tinc alguns dubtes davant un altre dels temes, la versió jazzística de la cançó alemanya “Lili Marleen”, que va ser bastant popular durant la Segona Guerra Mundial tan entre els soldats nazis com entre els aliats. Podria explicar més àmpliament el significat de MusiK i la inserció en ell de “Lili Marleen”?

GA: La músiKa, contràriament a la músiCa, és la recerca de la bellesa. Mentre que músiKa es refereix a l'estètica continental, músiCa al·ludeix a la comercialització angloestadounidenca de la bellesa i a la reducció de l'estètica a una simple moda. “K” significa bellesa i “C” l'avarícia capitalista. Aquesta distinció es manifesta bruscament en la diferència entre Kultur i Cultura. Si em permet ser groller, li suggeriria que mentre que “K” es referix a Kant (Emmanuel), “C” es referix al “capullo” de Milton Friedman.

Em preguntava vostè sobre sobre “Lili Marleen” i li diré la veritat. No és una gran cançó, però inclús així va aconseguir que la gent deixés de disparar. Ho he estat intentant durant anys. No he tingut èxit, però segueixo intentant-ho.

MT: Ha actuat alguna vegada a Amèrica Llatina?

GA: Sí, a Argentina i Uruguai. Em va encantar. No tindria inconvenient en anar-me'n allà. No sé si sap que el tango és el meu gran amor.

MT: He mencionat Amèrica Llatina perquè en la seva qualitat de pati del darrere de l'imperi els seus pobles han sofert la política de Washington durant més d'un segle i potser aquesta sigui la raó per la que la majoria dels llatinoamericans “entenen” el turment dels palestins i són favorables a la seva causa contra Israel. També existeix un paral·lisme entre les contrastants posicions dels governs llatinoamericans i els seus ciutadans respecte a palestins i cubans, doncs mentre que els governs tenen tendència a ser políticament correctes i a mostrar molta circumspecció, és difícil trobar a llatinoamericans pobres de peu -la gran majoria de la població del Con Sud- que no admirin el coratge d'aquests pobles, tan distants en termes de cultura i història i tan propers en la seva resistència. Li agradaria interpretar la seva músiKa a Cuba?

GA: Clar, sens dubte.

MT: Segur que també s'enamoraria de la salsa caribenya.

GA: És veritat, abans de que l'Orient House Ensemble tingués èxit em vaig guanyar la vida tocant salsa i viatjant amb diferents bandes cubanes.

MT: Parlem una mica dels seus llibres. Com va decidir ser novel·lista?

GA: Mai he decidit ser novel·lista. Succeí que estava escrivint el meu primer llibre pels amics i parents propers. Vaig escriure els dos o tres primers capítols i els hi vaig enviar a Yaron Stavi, el meu baixista durant els últims catorze anys. Els hi va agradar; de fet, va ser la seva aprovació el que em va mantenir escrivint un temps. Aleshores va ocórrer un accident: quan el manuscrit estava més o menys acabat el disc dur del meu ordinador de taula es va espatllar. No vaig poder recuperar l'arxiu del meu llibre. Vaig suposar que allò havia sigut un "signe". Per consegüent, vaig desistir de la idea de ser escriptor. Això va succeir al 1994, quan preparava el doctorat al Regne Unit.

A l'any 2000 un professor libanès em va demanar que presentés un treball sobre les meves opinions a propòsit d'Israel i la judeïtat. Vaig anar a buscar en el meu vellíssim ordinador portàtil i em vaig trobar amb la sorpresa d'un arxiu amb el llibre quasi acabat. Vaig començar a llegir-lo i el vaig trobar convincent. Aleshores el vaig enviar a un editor a Israel i li vaig oferir cobrir els costos d'impressió. Menys d'un dia després l'editor em va trucar i em va dir que podia estalviar-me els diners, perquè els hi agradava el manuscrit i estaven disposats a publicar-lo. Com pot veure, em vaig fer escriptor tot i que mai vaig decidir ser-ho.

No em considero un escriptor i ni tan sols entenc el que escric. Generalment, entenc els meus llibres de dos a tres anys després de la seva publicació. Només en dates recents he aconseguit entendre el meu últim llibre publicat (*My One and Only Love*). Ara comprenc que aquest llibre és una deconstrucció de la noció del trauma jueu o inclús del trauma en general. Realment entenc ara que el meu llibre tracta del fet evident de que el trauma precedeix a l'esdeveniment traumàtic. El trauma de l'Holocaust precedeix a l'Holocaust tan com el trauma de la violació precedeix a la violació real. En poques paraules, el "trastorn posttraumàtic per estrès" precedeix de l'esdeveniment traumàtic. Per molt estrany que soni, el comprenc ara, però no el comprenia així mentre escrivia un llibre sobre això. Com sembla, els llibres són un joc sense regles dirigit per l'inconscient de l'autor.

MT: Bé, deixi'm explicar-li que Gabriel García Márquez una vegada va dir que els autèntics novel·listes només escriuen un llibre, i això inclús si en publiquen molts, la qual cosa vol dir que els diferents arguments escollits són variacions d'un "argument únic", profundament arrelat en l'inconscient, que els obsessiona. De fet, ni tan sols tenen la possibilitat d'escollir, sinó que més aviat són escollits per aquest argument únic. M'encanta que vostè estigui d'acord amb aquest enfocament psicoanalític, que ens ajuda a diferenciar a un novel·lista que escriu el que no pot evitar del bestsellers que escriu el que li omple la butxaca.

GA: Sí. En certa manera sento com si els meus llibres realment s'escriguessin sols. Em succeeix el mateix amb la meua música. Sóc una espècie de catalitzador, una extensió física d'una persona que no aconsegueixo conèixer. Com menys deliberadament interfereixo en la meua literatura o en la meua música, millors són. Crec que la música i la literatura es produeixen a sí mateixes quan mor l'ego. Òbviament, no és fàcil suprimir l'ego d'algú. A més, el Pop Art tracta de l'ego i l'egotisme. Aquesta és la raó per la que la literatura, la poesia i la música cauen derrotades en l'àrea cultural de la democràcia liberal.

MT: Per què va utilitzar per la seva primera novel·la el mateix títol que la obra capital de Maimónides, Guia de perplexos?

GA: Per mi, Maimónides constitueix el cor mateix de la ideologia supremacista jueva i de l'odi cap a l'Altre. Deixi'm que citi al gran Israel Shahak: "La Mishnéh Toréh de Maimónides [està] plena no només dels majors preceptes ofensius contra tots els gentils, sinó també d'atacs explícits contra el cristianisme i, sobretot, contra Jesús".

Moisés Maimónides està considerat com el major filòsof i codificador de la història jueva. Vegem el que aquell gran rabí va dir sobre gentils, cristians i jueus dissidents. A la seva Mishnéh Toréh Maimónides ens ensenya que "si veiem que a un idòlatra (gentil) se l'emporta el riu o s'està ofegant, no hauríem d'ajudar-lo. Si veiem que la seva vida està en perill, no hauríem de salvar-lo" (Moznaim Publishing Corporation, Brooklyn, New York, 1990, capítol 10 de la traducció anglesa, pàgina 184). Però no és només el gentil qui ha de ser castigat: "És un deure religiós (mitzvah), diu Maimónides, "erradicar als traïdors jueus (minnim i apikorsim) i fer que caiguin al pou de la destrucció, ja que causen dificultats als jueus i fan que el poble es distancii de Déu, com feren Jesús de Nazaret i els seus deixebles, i Tzadok, Baighos i els seus deixebles. Tan de bo es podreixi el nom dels malvats".

Maimónides és un pur missatge d'odi i, tot i així, aquest missatge està ben instal·lat en el nucli de la filosofia jueva. Fa deu anys, quan vaig escriure la meva novel·la, buscava demolir a Maimónides. Al principi havia planejat que es titulés Guia de perplexos, versió revisada. Però m'ho vaig pensar dues vegades i vaig comprendre que la única manera de que els jueus adoptin una noció més universal de l'humanisme consisteix en suprimir a Maimónides i erradicar la seva vergonyosa prèdica.

Estava segur de que als pocs dies de la publicació de la meva Guia, els llibres de Maimónides desapareixerien. També estava convençut de que la meva novel·la es convertiria en la Bíblia. Com sembla em vaig equivocar, doncs en menys de dues setmanes en realitat va ser la meva Guia la que van prohibir a Israel. De fet, aleshores em vaig convèncer de que mai més hauria de perdre el temps amb els israelians. Enlloc de dirigir-me a ells, ara em dirigeixo al món per parlar d'ells. Pot ser que vostè sàpiga que avui és impossible trobar la meva Guia de perplexos en hebreu, però sí en altres moltes llengües. Em sento molt feliç d'això.

MT: Quan vaig començar a llegir el que sabia que era la seva primera novel·la em van impressionar a l'instant el seu sentit de l'humor i el seu extraordinari enginy. De fet, i passant per alt les enormes diferències, em va recordar una altra primera novel·la igualment brillant, L'aprenentatge de Duddy Dravitz, escrita per un altre afortunat morador de la llista de la merda, Mordecai Richler. Vostè està d'acord en que l'humor és només una façana que oculta la tristor i que els pobles que més han sofert són els més còmics?

GA: No ho sé. Li repeteixo que em nego a considerar-me una víctima. I, tot i així, li diré que segons la meva experiència les persones més divertides del meu entorn són maniacodepressives. De totes maneres, jo no ho sóc. La lluita contra el mal em diverteix i el riure és una de les meves armes.

MT: A on creu que condueix el compromís polític d'esquerra dut fins a les últimes conseqüències quan qualsevol concessió a la dreta està exclosa?

GA: Benvolgut amic, sento molt dir-li que la dreta no serà derrotada, no pot ser derrotada. Però tampoc l'esquerra.

La meva opinió filosòfica sobre l'assumpte és bastant simple: Mentre que el pensament ideològic de dreta es preocupa per la pregunta "què és l'home?", la intel·lectualitat crítica d'esquerra tracta de respondre a la pregunta "què hauria de ser l'home?". En altres paraules, la dreta és existencial i l'esquerra és normativa. La tragèdia humana es deu a les restringides condicions dels éssers humans, ni allò existencial ni allò normatiu poden comprendre's per complet. Allò existencial està molt aprop de realitzar-se i allò normatiu és fantàstic: es tracta d'una ideologia estructurada sota la forma d'un somni. La tragèdia de la condició humana consisteix en que està atrapada entre allò existencial i allò normatiu.

Ja ho veu, allò normatiu (l'esquerra) i allò existencial (la dreta) no són factors oposats, sinó qualitats humanes bastant complementàries. Però és quelcom encara més profund. L'humanisme i la compassió poden entendre's tan en termes existencials com en normatius. La bondat, per tant, no pertany ni a l'esquerra ni a la dreta. La bondat pertany a la humanitat i, tot i així, la humanitat està perduda a la recerca d'un vincle unificador.

Com sabrà, no sóc un polític i no tinc cap intenció d'arribar a ser-ho. Sóc un artista i el meu únic deure és navegar per damunt del discurs i intentar integrar les dues facultats humanes elementals. Lluito per combinar el "ser" amb la "fantasia". El meu deure és simplement assegurar el triomf de la música, que prevalgui la cultura. Estic aquí per lluitar contra el sionisme i Estats Units amb l'arma de la bellesa. Pot ser que sembli estúpid, però aquesta és la meva guerra, una guerra que m'encanta lluitar i que, permeti'm dir-li, guanyo cada nit.

MT: Ha estat un plaer, senyor Atzmon.

GA: [àmpli somriure].

*Manuel Talens és novel·lista, traductor i columnista espanyol (www.manueltalens.com).

La versió original de la primera entrega d'aquesta entrevista en dues parts ha aparegut publicada al número 202 (desembre de 2005) de la revista mexicana de política i cultura MEMORIA (<http://www.memoria.com.mx/>).

Totes les traduccions estan publicades en copyleft a través de Tlaxcala, la xarxa de traductors per la diversitat lingüística (tlaxcala@tlaxcala.es)